

Тарас Пустовіт

У ДЕНЬ ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ ПОЛТАВА ПОШАНУВАЛА ПАМ'ЯТЬ ПЕТРА РОТАЧА

Ім'я українського письменника, літературознавця, краєзнавця, енциклопедиста, лауреата фонду Тараса Шевченка, лауреата обласної премії імені Панаса Мирного, дійсного члена НТШ Петра Петровича Ротача (1925–2007) сьогодні знає вся материкова Україна й діаспора. Його знають і шанують за величезний науковий та творчий доробок, як глибоко патріотичну і винятково чесну людину. Переживши жахіття розкуркулення й Голодомору, Петро Ротач потрапив у жорна Другої світової війни, ставши “остарбайтером”. І вже там, на Заході, почав друкувати свої вірші та прозу про справжню “радянську дійсність”, познайомився з такими ж діяльними патріотами рідної землі. Однак, на відміну від багатьох із них, таки повернувся в наймилішу серцю Україну, де на 40 років потрапив під “недремне око” КДБ.

Тож після відходу у вічність Петра Ротача для свідомої полтавської інтелігенції справою честі постало питання пошанування його пам'яті. У вересні 2007 року при Полтавському обласному товаристві “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка було створено комісію з увічнення пам'яті письменника, до складу якої увійшли народний депутат України кількох останніх скликань М. Г. Кульчинський, професор, доктор філологічних наук М. І. Степаненко, голова міського товариства “Просвіта”, заступник директора Державного архіву Полтавської області Т. П. Пустовіт, журналіст Г. І. Антипович, голова Полтавської обласної організації Національної спілки письменників України О. В. Гаран, голова Полтавської обласної організації

Національної спілки художників України Ю. О. Самоїленко, депутат міської ради Г. В. Кіященко, заступник директора Полтавського краєзнавчого музею В. О. Мокляк.

2 жовтня 2007 року комісія офіційно звернулася з листом до керівництва міста Полтави щодо увічнення пам'яті Петра Ротача, запропонувавши в одному з пунктів виділити кошти з місцевого бюджету для виготовлення й встановлення меморіальної дошки на будинку, де в 1962–2007 рр. мешкав письменник (вул. Жовтнева, 66 “А”). Усі зобов'язання щодо виконання організаційних робіт брало на себе товариство “Просвіта”.

Після обговорення звернення на засіданні комісії міської ради з питань наймену-

вання та перейменування елементів міського середовища та інфраструктури, виконавчий комітет Полтавської міської ради прийняв рішення за № 231 від 23.07.08 “Про встановлення меморіальної дошки Петру Петровичу Ротачу”. Залишалося тепер узгодити фінансові питання, ескіз проекту, виготовити меморіальну дошку, облаштувати навколишню територію. Здавалося, вирішити ці питання можна було цілком до 13 червня 2009 р. (орієнтувалися спочатку на цю дату, тобто до других роковин смерті письменника). Але, як виявилось згодом, практичне їх вирішення гальмувалося на різних етапах і особливо на кінцевому, коли виникла необхідність привести в належний вигляд прилеглу до будинку письменника територію. У цій ситуації довелося звернутися до голови правління ВАТ “Полтаватрансбуд”, депутата міської ради Олексія Ландаря, який і допоміг врешті-решт завершити всі будівельно-упоряджувальні роботи.

Чудова осіння погода, що видалась у Полтаві в день Покрови Пресвятої Богородиці, дозволила перед початком заходу біля будинку по вул. Жовтнева, 66 “А” виступити пісенно-танцювальному ансамблю “Полтава” обласної філармонії (художній керівник – заслужений працівник культури України Федір Кривенко). Артисти, у гарному національному вбранні, співали “Заповіт” на слова Т. Г. Шевченка, стрілецькі твори, що їх так любив за життя Петро Петрович, і які налаштували присутніх на відповідний настрій. Біля будинку зібралися представники місцевої влади, депутатського корпусу, педагоги, вчителі, письменники, журналісти, краєзнавці, видавці. Почувши величний хорівий спів, підтягувалися сюди й пересічні громадяни.

О 14 годині захід розпочав голова Полтавського міського товариства “Просвіта”, заслужений працівник культури України Тарас Пустовіт. У вступному слові він, зокрема зазначив, що Покрова Пресвятої Богородиці – велике релігійне й національне свято, у цей день згадують славне козацьке минуле, пошановують лицарство. І Петро Ротач також є лицарем української ідеї – уже в новітні часи. Полтава і Полтавщина пишаються своїм видатним земляком, якого шанували і продовжують шанувати люди різних гуманітарних професій. Упродовж останнього часу силами місцевої інтелігенції зроблено конкретні справи щодо увічнення пам’яті письменника: проведено вечір, улаштовано виставку документів, видано буклет, завершується робота над другим томом “Полтавської Шевченкіани”, ведуться зйомки фільму, присвяченого його життю і творчості. Це була постать непересічна. І про його подвижництво повинні знати прийдешні покоління.

Потім слово взяв доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, ректор Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Степаненко. У своїй змістовно-емоційній промові він так схарактеризував постать письменника, біографію якого ґрунтовно досліджував упродовж останніх років: “Петро Ротач належить до плеяди найбільших достойників кінця ХХ – початку ХХІ сторіччя. Ми говоримо про нього як про талановитого поета і прозаїка, але це ще був і видатний перекладач, краєзнавець, людина безмірно віддана Україні. Україною він жив, Україні служив, не зрадив її ні на мить.

Петро Ротач писав:

*Я йшов між чорної злоби,
Круті, круті дороги слались.
Кругом тулилися раби,
А горді зрідка зустрічались.*

Ця Людина була горда від природи. На нашому українському культурному, науковому і духовному овиді ця постать навіки залишиться знаковою. Петро Ротач був і залишається прикладом того, як має жити і діяти справжній український інтелігент”.

Про патріотизм Петра Петровича, про його високі людські чесноти нагадав присутнім керівник апарату-заступник голови облдержадміністрації Сергій Соловей. Серед перших імен полтавських достойників, які він почув ще під час учителювання у смт. Шишаки, було ім’я саме Петра Ротача. І сьогодні він тут не тільки як представник місцевої влади, а

передовсім як громадянин, котрий схиляється перед величчю цієї постаті.

Право відкрити меморіальну дошку надається Миколі Степаненку та Сергієві Солов'ю. Спадає полотно – і лунають оплески. Це означає, що громада схвально сприймає роботу скульптора Миколи Посполітака: на дошці вдало виконаний портрет письменника у вишиванці, ліворуч від нього напис: “У цьому будинку з 1962 по 2007 р. мешкав Петро Ротач, відомий український письменник, літературознавець, краєзнавець, великий поборник національного духу”.

До слова запрошується багатолітній друг родини Ротачів, голова Полтавської обласної організації Спілки художників України, заслужений діяч мистецтв України Юрій Самойленко. Він поділився своїми думками про призначення митця в цьому житті, навів цікаві біографічні факти про Петра Петровича.

Депутат обласної ради, заслужений журналіст України Василь Неїжмак у своєму слові згадав, що познайомився з П. Ротачем ще в далекі перебудовчі роки, коли працював у редакції газети “Комсомолец Полтавщини”. Пам'ятними для нього є ці спогади. Петро Петрович розповідав йому, як під час однієї з нескінченних “профілактичних” бесід із місцевими повпредами КДБ він не витримав і запитав свого “ідеологічного куратора” із згаданої установи: коли ж нарешті припиниться ця моральна ексекція? Хвацький “кадебешник” тоді відповів: “Нікогда, Петруша, нікогда”. Крім традиційного тавра “націоналіст”, до нього приліпили не менш убивчу для тих часів налічку – “нерадянська людина”. І то була суцзя правда. Бо з юнацьких років

і до останнього подиху він залишався українським громадянином-патріотом. А творчий доробок подвижника української справи – унікальний.

Від родини Ротачів слово виголосили син письменника Олександр Петрович та удова Алла Олександрівна. Зворушені дійством, не в змозі стримати емоцій, вони подякували організаторам цього заходу й особливо голові правління ВАТ “Полтава-трансбуд” Олексію Ландарю.

Багато хто із присутніх міг того дня сказати слово про письменника. Але згідно з регламентом виступи закінчено. Дошку освячує митрофорний протоієрей, секретар УПЦ КП о. Микола Храпач. У єдиному пориві артистів та присутніх над Павленками, улюбленим і затишним куточком письменника, велично звучить духовний гімн “Боже, великий”.

Офіційна частина заходу закінчилася, букети квітів лягають на невеликий журнальний столик, що знаходиться біля меморіальної дошки, квіти вручають і Аллі Олександрівні Ротач. Люди не поспішають розходитися, вони намагаються висловити і свою частку любові. Одні продовжують згадувати свої зустрічі з письменником, інші – фотографуються біля меморіальної дошки, слухають українські пісні, тепер уже у виконанні чоловічого гурту “Чебрець” історичного факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Зроблено ще один крок до пошанування пам'яті видатного земляка.

